UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

15 päivänä joulukuuta 2009 *

Asiassa C-387/05,

jossa on kyse EY 226 artiklaan perustuvasta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 21.10.2005,

Euroopan komissio, asiamiehinään G. Wilms, L. Visaggio ja C. Cattabriga, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Italian tasavalta, asiamiehenään I. M. Braguglia, avustajanaan avvocato dello Stato G. De Bellis, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

jota tukevat

Tanskan kuningaskunta, asiamiehenään J. Bering Liisberg,

Helleenien tasavalta, asiamiehinään E.-M. Mamouna, A. Samoni-Rantou ja K. Boskovits, prosessiosoite Luxemburgissa,

Portugalin tasavalta, asiamiehinään C. Guerra Santos, L. Inez Fernandes ja J. Gomes, ja

Suomen tasavalta, asiamiehenään A. Guimaraes-Purokoski,

väliintulijoina,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, E. Levits ja C. Toader sekä tuomarit C. W. A. Timmermans, A. Borg Barthet (esittelevä tuomari), M. Ilešič, J. Malenovský ja U. Lõhmus,

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 25.11.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 10.2.2009 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio on vaatinut kanteellaan yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Italian tasavalta ei ole noudattanut yhtäältä EY 26 artiklan, yhteisön tullikoodeksista 12.10.1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2913/92 (EYVL L 302, s. 1; jäljempänä yhteisön tullikoodeksi) 20 artiklan ja näin ollen yhteisön tullitariffin mukaisia velvoitteitaan ja toisaalta yhteisöjen omista varoista tehdyn päätöksen 88/376/ETY, Euratom soveltamisesta 29.5.1989 annetun neuvoston asetuksen (ETY, Euratom) N:o 1552/89 (EYVL L 155, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 8.7.1996 annetulla neuvoston asetuksella (Euratom, EY) N:o 1355/96 (EYVL L 175, s. 3; jäljempänä asetus N:o 1552/89), 2, 9 ja 10 artiklan ja 17 artiklan 1 kohdan ja yhteisöjen omista varoista tehdyn päätöksen 94/728/EY, Euratom soveltamisesta 22.5.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1150/2000 (EYVL L 130, s. 1) samojen artiklojen mukaisia velvoitteitaan, koska se on yksipuolisesti vapauttanut sekä siviili- että sotilaskäyttöön tarkoitetun materiaalin tuonnin tulleista ajanjaksolla 1.1.1999–31.12.2002 ja koska se on kieltäytynyt laskemasta ja suorittamasta sellaisia omia varoja, jotka ovat jääneet kyseisen vapautuksen perusteella kantamatta, ja maksamasta sellaisia viivästyskorkoja, jotka se on velvollinen maksamaan sen takia, ettei kyseisiä omia varoja ole määräajassa asetettu komission käyttöön.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

2 Yhteisöjen omista varoista 24.6.1988 tehdyn neuvoston päätöksen 88/376/ETY, Euratom (EYVL L 185, s. 24) ja Euroopan yhteisöjen omista varoista 31.10.1994 tehdyn neuvoston päätöksen 94/728/EY, Euratom (EYVL L 293, s. 9) 2 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Yhteisöjen talousarvioon otettavia omia varoja ovat tulot, jotka kertyvät

– –

b) yhteisestä tullitariffista ja muista tulleista kertyvistä maksuista, jotka yhteisöjen toimielimet ovat vahvistaneet tai vahvistavat muiden kuin jäsenvaltioiden kanssa käytävälle kaupalle, sekä Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden tullimaksuista

– –”

3 Yhteisön tullikoodeksin 20 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tullien, jotka lain mukaan kannetaan tullivelan syntyessä, on perustuttava Euroopan yhteisöjen tullitariffiin.

– –

3. Euroopan yhteisöjen tullitariffi käsittää:

a) yhdistetyn tavaranimikkeistön;

– –

c) yhdistetyssä nimikkeistössä tarkoitettuihin tavaroihin tavallisesti sovellettavat maksut ja muut veloitusperusteet kannettaessa:

– tulleja – –

– –

d) yhteisön tiettyjen maiden tai maiden ryhmien kanssa tekemiin tullietuuskohteluun oikeuttaviin sopimuksiin sisältyvät tullietuustoimenpiteet;

e) yhteisön yksipuoliset tiettyjä maita, maiden ryhmiä tai alueita koskevat tullietuustoimenpiteet;

f) yksipuoliset suspensiotoimenpiteet, jotka koskevat alennuksen tai vapautuksen myöntämistä tiettyihin tavaroihin sovellettavista tuontitulleista;

g) muut tariffitoimenpiteet, joista säädetään muussa yhteisön lainsäädännössä.

_ _”

4 Yhteisön tullikoodeksin 217 artiklan 1 kohdassa todetaan seuraavaa:

”Tulliviranomaisten on laskettava jokainen tullivelasta johtuva tuonti- tai vientitullien määrä, jäljempänä ’tullien määrä’, heti, kun niillä on käytettävissään tarvittavat tiedot, ja kirjattava nämä määrät tilikirjoihin tai muulle vastaavalle tietovälineelle (tileihin kirjaaminen).

_ _”

5 Siltä osin kuin on kyse yhteisöjen omien varojen asettamisesta komission käyttöön, Euroopan unionin neuvosto antoi asetuksen N:o 1552/89, jota sovelletaan käsiteltävänä olevassa asiassa kyseessä olevaan ajanjaksoon 30.5.2000 saakka. Kyseinen asetus korvattiin 31.5.2000 alkaen asetuksella N:o 1150/2000, jolla asetus N:o 1552/89 kodifioidaan sen sisältöä muuttamatta.

6 Asetuksen N:o 1552/89 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tätä asetusta sovellettaessa yhteisöille kuuluvaa maksua päätöksen 88/376/ETY, Euratom 2 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitetuista omista varoista pidetään todettuna, kun tullilainsäädännössä säädetyt edellytykset maksun määrän merkitsemisestä kirjanpitoon ja sen tiedoksiannosta maksuvelvolliselle on täytetty.

a. Edellä 1 kohdassa tarkoitetun toteamisen päivämäärä on tullilainsäädännössä säädetyn kirjanpitoon merkitsemisen päivämäärä.

_ _”

7 Kyseisen asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kunkin jäsenvaltion on hyvitettävä omat varat 10 artiklassa määriteltyjen yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti tilille, joka on avattu tätä tarkoitusta varten komission nimissä kyseisen jäsenvaltion valtionvarainhallinnossa tai sen nimeämässä laitoksessa.

Tämän tilin pitäminen on maksutonta.”

8 Mainitun asetuksen 10 artiklan 1 kohdassa todetaan seuraavaa:

”Sen jälkeen, kun päätöksen 88/376/ETY, Euratom 2 artiklan 1 kohdan a ja b [ala]kohdassa tarkoitetuista omista varoista on vähennetty kymmenen prosenttia perimiskuluihin mainitun päätöksen 2 artiklan 3 kohdan mukaisesti, ne tuloutetaan viimeistään sitä kuukautta, jona maksu on tämän asetuksen 2 artiklan mukaisesti todettu, seuraavan toisen kuukauden 19 päivää seuraavana ensimmäisenä työpäivänä.

– –”

9 Asetuksen N:o 1552/89 17 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 2 artiklan mukaisesti todettuja oikeuksia vastaavat määrät asetetaan komission käytettäviksi tämän asetuksen mukaisesti.”

10 Asetuksen N:o 1150/2000 22 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Kumotaan asetus (ETY, Euratom) N:o 1552/89.

Viittauksia kumottuun asetukseen pidetään viittauksina tähän asetukseen liitteen A osan vastaavuustaulukon mukaisesti.”

11 Näin ollen asetusten N:o 1552/89 ja N:o 1150/2000 2, 9 ja 10 artikla ja 17 artiklan 1 kohta ovat olennaiselta sisällöltään keskenään identtiset, vaikka toisessa viitataan päätökseen 88/376 ja toisessa päätökseen 94/728.

12 Asetuksen N:o 1150/2000 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu 10 prosentin määrä on korotettu 25 prosenttiin Euroopan yhteisöjen omien varojen järjestelmästä 29.9.2000 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2000/597/EY, Euratom (EYVL L 253, s. 42).

13 Mainitun päätöksen ensimmäisessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Berliinissä 24 ja 25 päivänä maaliskuuta 1999 kokoontunut Eurooppa-neuvosto sopi muun muassa, että yhteisöjen omien varojen järjestelmän olisi oltava oikeudenmukainen, avoin, kustannustehokas ja yksinkertainen ja perustuttava sellaisiin kriteereihin, joista käy parhaiten ilmi kunkin jäsenvaltion kyky osallistua rahoitukseen.”

14 Tiettyjen aseiden ja puolustustarvikkeiden tuontitullien suspendoimisesta 21.1.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 150/2003 (EUVL L 25, s. 1) – joka on annettu EY 26 artiklan perusteella – viidennessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden sotilassalaisuuksien suojaamiseksi on luotava erityiset hallinnolliset menettelyt tullisuspension myöntämiseksi. Sen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen antama selvitys, jonka asevoimille aseet tai puolustustarvikkeet on tarkoitettu, olisi asianmukainen takuu siitä, että vaaditut edellytykset täyttyvät, ja sitä voitaisiin käyttää myös tullikoodeksissa vaadittuna tulliselvityksenä. Selvitys olisi annettava todistuksen muotoisena. On aiheellista määritellä todistuksissa käytettävä kaava ja sallia myös automaattisten tietojenkäsittelytekniikoiden käyttö selvityksessä.”

15 Kyseisen asetuksen 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tällä asetuksella vahvistetaan edellytykset jäsenvaltioiden sotilaallisesta puolustuksesta vastaavien viranomaisten toimesta tai nimissä kolmansista maista maahan tuotujen tiettyjen aseiden ja puolustustarvikkeiden tuontitullien yksipuoliselle suspendoinnille.”

16 Mainitun asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sen estämättä, mitä 1 kohdassa säädetään, todistus ja maahantuodut tavarat voidaan sotilaallisista salassapitosyistä toimittaa tuontijäsenvaltion tätä varten nimeämille muille viranomaisille. Tällöin todistuksen antaneen toimivaltaisen viranomaisen on lähetettävä ennen kunkin vuoden tammikuun 31 ja heinäkuun 31 päivää kyseisiä maahantuotuja tavaroita koskeva yhteenveto saman jäsenvaltion tulliviranomaisille. Yhteenvedon on koskettava sen toimittamista välittömästi edeltävää kuuden kuukauden ajanjaksoa. Yhteenvedossa on mainittava todistusten lukumäärä ja myöntämispäivä sekä todistusten nojalla maahantuotujen hyödykkeiden tuontipäivä, kokonaisarvo ja bruttopaino.”

17 Asetusta N:o 150/2003 sovelletaan sen 8 artiklan mukaisesti 1.1.2003 alkaen.

Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely

18 Komissio oli aloittanut Italian tasavaltaa vastaan rikkomusmenettelyn, jonka yhteydessä se muun muassa lähetti 25.7.1985 perustellun lausunnon, jossa se vetosi EY:n perustamissopimuksen 28 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 26 artikla) ja yhteisön tullilainsäädännön rikkomiseen sellaisen materiaalin maahantuonnin osalta, jota ei nimenomaan ole tarkoitettu sotilaskäyttöön. Kyseinen menettely keskeytettiin tämän jälkeen.

19 Koska ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (ETY) tiettyjen aseiden ja puolustustarvikkeiden tuontitullien tilapäisestä suspendoimisesta (EYVL 1988, C 265, s. 9) ei ollut syntynyt yhteisymmärrystä, komissio päätti tämän jälkeen jatkaa mainittua menettelyä. Se lähetti Italian tasavallalle virallisen huomautuksen, joka oli päivätty 31.1.2002 ja jossa

sitä kehotettiin toimittamaan komissiolle huomautuksensa EY 26 artiklan ja yhteisön tullilainsäädännön rikkomisesta.

20 Komissio lähetti samana päivänä Italian tasavallalle toisen virallisen huomautuksen, joka koski erityisesti kyseisen rikkomisen taloudellisia seurauksia. Se kehotti kyseistä jäsenvaltiota laskemaan niiden tullien määrän, jotka olivat jääneet suorittamatta yhteisölle 1.1.1999 seuraavilta varainhoitovuosilta, asettamaan kyseiset määrät komission käyttöön ja maksamaan asetuksen N:o 1150/2000 11 artiklan mukaiset viivästyskorot.

21 Italian tasavalta ei kuitenkaan vastannut näihin kahteen kirjeeseen.

22 Asetusta N:o 150/2003 on sovellettu 1.1.2003 alkaen.

23 Komissio toisti 24.3.2003 päivätyllä kirjeellä alkuperäisen vaatimuksensa 1.1.2003 edeltävien tuontien osalta, koska kyseistä päivämäärää seuraavaa ajanjaksoa koski asetus N:o 150/2003. Italian tasavalta ei vastannut tähänkään kirjeeseen.

24 Komissio päätti näin ollen lähettää 11.7.2003 päivätyllä kirjeellä perustellun lausunnon, jossa se kehotti Italian tasavaltaa toteuttamaan kyseisen lausunnon noudattamisen edellyttämät toimenpiteet kahden kuukauden kuluessa sen vastaanottamisesta.

25 Italian tasavalta vastasi perusteltuun lausuntoon 26.2.2004 päivätyllä kirjeellä, jossa se vetosi EY 296 artiklan 1 kohdan b alakohtaan perustellakseen 31.12.2002 saakka

sovellettua tulleista vapauttamista. Italian tasavalta korosti tässä tarkoituksessa, että asetuksella N:o 150/2003 on tunnustettu se merkitys, joka sellaisen materiaalin tuonnilla, joka ei ole nimenomaan tarkoitettu sotilaskäyttöön, on jäsenvaltioiden turvallisuuden kannalta, säätämällä kyseisen asetuksen 2 artiklan 2 kohdassa mahdollisuudesta suspendoida tuontitullit tämänkaltaisen materiaalin osalta.

26 Komissio otti Italian tasavallan tällä tavoin toimittamat tiedot huomioon, ja koska se katsoi, ettei kyseinen jäsenvaltio ollut noudattanut perusteltua lausuntoa, se nosti käsiteltävänä olevan kanteen.

27 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti hyväksyi 5.5.2006 antamallaan määräyksellä Tanskan kuningaskunnan, Helleenien tasavallan, Portugalin tasavallan ja Suomen tasavallan väliintulijoiksi tukemaan Italian tasavallan vaatimuksia.

Kanne

Tutkittavaksi ottaminen

28 Italian tasavalta väittää, että komissio on perustellussa lausunnossa jättänyt siltä osin kuin on kyse tuontitulleista vapauttamisesta sellaisten tuotteiden maahantuonnista, joita ei nimenomaan ole tarkoitettu sotilaskäyttöön, vaatimatta näyttöä siitä, etteivät kilpailun edellytykset markkinoilla ole heikentyneet, vaikka kanteessaan se vaatii tällaista näyttöä.

29 On kuitenkin todettava, että ne moitteet, jotka komissio on esittänyt perustellussa lausunnossaan ja kanteessaan, ovat identtiset. Siltä osin kuin kyse on komission väitteestä siitä, ettei ole näytetty toteen sitä, ettei kilpailu edellä mainittujen tuotteiden

markkinoilla ole heikentynyt, on todettava, että kyseisen väitteen ainoana tarkoituksena on torjua Italian tasavallan EY 296 artiklan 1 kohdan b alakohtaan perustuvia argumentteja, eikä se näin ollen ole uusi moite. Kyseisen jäsenvaltion esittämä oikeudenkäyntiväite on näin ollen hylättävä.

Asiakysymys

Asianosaisten lausumat

30 Komissio väittää, että Italian tasavalta vetoaa virheellisesti EY 296 artiklaan voidakseen kieltäytyä asianomaisia tuonteja vastaavien tullien maksamisesta, koska niiden kantaminen ei uhkaa kyseisen jäsenvaltion keskeisiä turvallisuusetuja.

31 Komissio katsoo, että toimenpiteitä, joilla otetaan käyttöön poikkeuksia, kuten EY 296 artiklaa, on tulkittava suppeasti. Näin ollen asianomaisen jäsenvaltion, joka vaatii kyseisen artiklan soveltamista, on osoitettava, että se täyttää kaikki kyseisessä artiklassa määrätyt edellytykset silloin, kun se aikoo poiketa yhteisön tullikoodeksin 20 artiklasta, johon sisältyy tullien kantamista koskeva yleinen periaate, sellaisena kuin se on vahvistettu EY 26 artiklassa.

32 Komissio väittää, että Italian tasavallan asiana on osoittaa konkreettista ja yksityiskohtaista näyttöä esittämällä se, että käsiteltävänä olevassa asiassa kyseessä olevien tuontitullien kantaminen vaarantaa kyseisen jäsenvaltion keskeiset turvallisuusedut.

33 Komissio toteaa, että sellaisia toimenpiteitä, joiden perusteella yhteisölle jätetään suorittamatta sellaisia varoja, jotka sille olisi pitänyt suorittaa omina varoina ja jotka sen sijaan osoitetaan puolustusmenojen yleiseen rahoittamiseen, ei voida ainakaan ilman lisäperusteluja pitää toimenpiteinä, jotka ovat tarpeen jäsenvaltioiden keskeisten turvallisuusetujen turvaamiseksi.

34 Komissio katsoo, että asetusta N:o 150/2003 sovelletaan 1.1.2003 alkaen eikä sille ole annettu minkäänlaista taannehtivaa vaikutusta. Komissio toteaa lisäksi, että kyseisen asetuksen oikeudellinen perusta on tullien vahvistamista koskeva EY 26 artikla eikä EY 296 artikla, joka ei uudessakaan lainsäädännössä voi toimia perustana mainitussa asetuksessa säädetylle tuontitullien suspendoinnille.

35 Komissio toteaa lisäksi sellaisen materiaalin osalta, joka ei ole nimenomaan tarkoitettu sotilaskäyttöön, että EY 296 artiklan 1 kohdan b alakohdassa asetetaan lisäedellytys sille, että jäsenvaltio voi poiketa sellaisesta velvollisuudesta, joka sillä perustamissopimuksen mukaan on, eli se, ettei kansallinen toimenpide ole omiaan heikentämään kilpailun edellytyksiä yhteismarkkinoilla. Käsiteltävänä olevassa asiassa ei komission mukaan ole esitetty yhtäkään seikkaa sen osoittamiseksi, että kyseinen edellytys täyttyy.

36 Komissio korostaa tältä osin, että se, että Italian tasavalta jättää kyseiset tullit kantamatta, merkitsee sitä, etteivät jäsenvaltiot ole yhdenvertaisia siltä osin kuin on kyse niiden maksuosuuksista yhteisön talousarvioon. Tällainen kantamatta jättäminen merkitsee komission mukaan nimittäin yhteisön perinteisten omien varojen vähenemistä, mikä on korvattavissa ainoastaan bruttokansantuloon (BKTL) perustuvien varojen sellaisella lisäyksellä, jonka kaikki jäsenvaltiot jakavat keskenään.

37 Italian tasavalta katsoo sellaisen näytön osalta, jolla osoitettaisiin, että kyseinen tullista vapauttaminen on tarpeellinen asianomaisen jäsenvaltion keskeisten turvallisuusetujen turvaamiseksi, ettei tällaista näyttöä ole esitettävä, koska yhteisöjen tuomioistuin on jo esittänyt kyseisen näytön antamalla asetuksen N:o 150/2003.

38 Italian tasavalta kiistää komission näkemyksen siitä, että EY 26 artiklan nojalla ainoastaan neuvostolla on toimivalta päättää vapauttamisesta tiettyyn tavaraan kohdistuvista tuontitulleista tai tällaisten tullien suspendoinnista ja että näin ollen kansallisella tasolla päätetty tulleista vapauttaminen merkitsisi lainvastaista poikkeamista kyseisestä määräyksestä.

39 Italian tasavalta toteaa, että antamalla asetuksen N:o 150/2003 yhteisön lainsäätäjä on itse katsonut, että tuontitulleista vapauttaminen mahdollistaisi paremmin jäsenvaltioiden keskeisten turvallisuusetujen turvaamisen. Italian tasavallan mukaan tämä osoittaa, että EY 296 artiklan 1 kohdan b alakohdassa asetetut edellytykset täyttyivät sen tulleista vapauttamisen osalta, jota Italian tasavalta sovelsi yksipuolisesti 31.12.2002 saakka.

40 Italian tasavalta toteaa, että koska asetuksella N:o 150/2003 on hyväksytty tuontitullien kantamatta jättämisen ja jäsenvaltioiden keskeisten turvallisuusetujen turvaamisen välinen yhteys, ei ole mitään syytä, miksi muuta näyttöä olisi esitettävä sen vaaran osoittamiseksi, jota kyseisten tullien kantaminen merkitsee sen keskeisille turvallisuuseduille.

41 Italian tasavalta toteaa lopuksi toissijaisesti, että komission vaatimus sellaisten omien varojen suorittamisesta, jotka ovat jääneet suorittamatta käsiteltävänä olevassa asiassa kyseessä olevan tuontitulleista vapauttamisen takia, on hylättävä ainakin siltä osin kuin on kyse ajanjaksosta, joka edeltää 31.1.2002 päivätyn, täydentävän virallisen huomautuksen sisältävän kirjeen vastaanottamista. Italian tasavalta väittää, että kun otetaan huomioon se, että komissio oli passiivinen pitkän ajan, joka kului siitä, kun perusteltu lausunto annettiin tiedoksi 25.7.1985, siihen, kun täydentävän virallisen huomautuksen sisältänyt kirje lähetettiin 31.1.2002, se saattoi olettaa, että kyseinen toimielin oli hiljaisesti hyväksynyt kyseisen tulleista vapauttamisen. Italian tasavalta toteaa näin ollen, että luottamuksensuojan ja oikeusvarmuuden periaatteet huomioon ottaen velvollisuutta palauttaa kyseisiä omia varoja olisi rajattava.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

42 Yhteisön tullikoodeksissa säädetään tuontitullien kantamisesta kolmansista maista lähtöisin olevista sellaisista sotilaalliseen käyttöön tarkoitetuista tavaroista, joista käsiteltävänä olevassa asiassa on kyse. Riidanalaisten tuontien ajankohtana, eli ajanjaksona 1.1.1998–31.12.2002, yhdessäkään yhteisön tullilainsäädännön säännöksessä ei säädetty tuontitulleja koskevasta nimenomaisesta vapautuksesta tämänkaltaisten tavaroiden osalta. Kyseisenä ajanjaksona ei näin ollen ollut myöskään olemassa nimenomaista vapautusta velvollisuudesta suorittaa vastaavat tullit – tarvittaessa viivästyskorkoineen – toimivaltaisille viranomaisille.

43 Sen perusteella, että asetuksessa N:o 150/2003 on säädetty tiettyjen aseiden ja puolustustarvikkeiden tullien suspendoimisesta 1.1.2003 alkaen, voidaan lisäksi päätellä, että yhteisön lainsäätäjä on lähtenyt siitä olettamuksesta, että ennen kyseistä päivämäärää oli olemassa velvollisuus suorittaa mainitut tullit.

44 Italian tasavalta ei ole missään vaiheessa kiistänyt riidanalaisten tuontien tapahtumista huomioon otettavana ajanjaksona. Se on tyytynyt kiistämään yhteisön oikeuden riidanalaisiin omiin varoihin ja väittänyt, että EY 296 artiklan nojalla velvollisuus maksaa tulleja kolmansista maista tuoduista puolustustarvikkeista vahingoittaisi vakavasti sen keskeisiä turvallisuusetuja.

45 Vakiintuneessa oikeuskäytännössä on todettu, että vaikka jäsenvaltioiden asiana on toteuttaa niiden sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden varmistamiseen soveltuvat toimenpiteet, tästä ei kuitenkaan seuraa, että tällaiset toimenpiteet jäävät kokonaan yhteisön oikeuden soveltamisen ulkopuolelle (ks. asia C-273/97, Sirdar, tuomio 26.10.1999, Kok., s. I-7403, 15 kohta ja asia C-285/98, Kreil, tuomio 11.1.2000, Kok., s. I-69, 15 kohta). Oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksessa määrätään näet sellaisissa tilanteissa, joissa yleinen turvallisuus voi vaarantua, sovellettavista poik-

keuksista ainoastaan EY 30, EY 39, EY 46, EY 58, EY 64, EY 296 ja EY 297 artiklassa, jotka koskevat tarkasti rajattuja poikkeustilanteita. Niistä ei voida päätellä, että perustamissopimukseen luonnostaan kuuluisi yleinen varaus, jolla suljettaisiin yhteisön oikeuden soveltamisalan ulkopuolelle kaikki yleisen turvallisuuden vuoksi toteutettavat toimenpiteet. Tällaisen varauksen tunnustaminen perustamissopimuksen määräysten erityisedellytyksistä riippumatta voisi vaarantaa yhteisön oikeuden sitovuuden ja yhdenmukaisen soveltamisen (ks. asia C-186/01, Dory, tuomio 11.3.2003, Kok., s. I-2479, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

46 Lisäksi on todettava, että EY 296 ja EY 297 artiklassa määrättyjä poikkeuksia on – kuten vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusvapauksiin kohdistuvia poikkeuksia (ks. mm. asia C-503/03, komissio v. Espanja, tuomio 31.1.2006, Kok., s. I-1097, 45 kohta; asia C-490/04, komissio v. Saksa, tuomio 18.7.2007, Kok., s. I-6095, 86 kohta ja asia C-141/07, komissio v. Saksa, tuomio 11.9.2008, Kok., s. I-6935, 50 kohta) – tulkittava suppeasti.

47 Erityisesti EY 296 artiklan osalta on todettava, että vaikka kyseisessä artiklassa mainitaan toimenpiteet, jotka jäsenvaltio voi katsoa tarpeellisiksi keskeisten turvallisuusetujensa turvaamiseksi, ja sellaiset tiedot, joiden ilmaiseminen olisi näiden etujen vastaista, mainittua artiklaa ei kuitenkaan voida tulkita siten, että siinä annettaisiin jäsenvaltioille valta poiketa perustamissopimuksen määräyksistä ainoastaan viittaamalla kyseisiin etuihin.

48 Arvonlisäveron alalla asiassa C-414/97, komissio vastaan Espanja, 16.9.1999 annetussa tuomiossa (Kok., s. I-5585) on lisäksi jo todettu, että Espanjan kuningaskunta oli jättänyt noudattamatta jäsenyysvelvoitteitaan, koska se ei ollut osoittanut, että

Espanjan lainsäädännössä säädetty yksinomaan sotilaalliseen käyttöön tarkoitettujen aseiden, ammusten ja varusteiden tuonnin ja hankintojen vapauttaminen arvonlisäverosta olisi ollut EY 296 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla perusteltua kyseisen jäsenvaltion keskeisten turvallisuusetujen turvaamiseksi.

49 Näin ollen sellaisen jäsenvaltion, joka vetoaa edukseen EY 296 artiklaan, on näytettävä toteen tarve turvautua tässä artiklassa määrättyyn poikkeukseen keskeisten turvallisuusetujen turvaamiseksi.

50 Näiden näkökohtien vuoksi ei voida hyväksyä sitä, että jäsenvaltio vetoaa puolustusmateriaalin kallistumiseen, joka aiheutuu siitä, että kolmansista maista lähtöisin olevan tällaisen materiaalin tuontiin sovelletaan tulleja, voidakseen välttyä sellaisilta velvollisuuksilta, jotka perustuvat yhteisön talousarvion solidaariseen rahoittamiseen, sellaisten muiden jäsenvaltioiden vahingoksi, jotka puolestaan kantavat ja suorittavat edelleen tällaiseen tuontiin liittyviä tulleja.

51 Siitä väitteestä, jonka mukaan yhteisön tullimenettelyt eivät ole omiaan takaamaan Italian tasavallan turvallisuutta, kun otetaan huomioon sellaiset luottamuksellisuutta koskevat vaatimukset, jotka sisältyvät viejävaltioiden kanssa tehtyihin sopimuksiin, on korostettava – kuten komissio perustellusti huomauttaa – että yhteisön tullijärjestelmän soveltaminen merkitsee sellaisten yhteisön virkamiesten ja kansallisten virkamiesten toimintaa, joihin kohdistuu tarvittaessa luottamuksellisuutta koskeva velvollisuus silloin, kun he käsittelevät arkaluonteisia tietoja, mikä on omiaan turvaamaan jäsenvaltioiden keskeiset turvallisuusedut.

52 Lisäksi sellaisissa selvityksissä, jotka jäsenvaltioiden on säännöllisesti toteutettava ja toimitettava komissiolle, ei edellytetä niin tarkkojen tietojen antamista, että tämä voisi vaarantaa mainittujen valtioiden edut turvallisuuden ja luottamuksellisuuden osalta.

53 Jäsenvaltioiden on tässä tilanteessa ja EY 10 artiklan – joka koskee jäsenvaltioiden velvollisuutta helpottaa komission sen tehtävän täyttämistä, joka liittyy perustamissopimuksen noudattamisen valvontaan – mukaisesti annettava komission käyttöön asiakirjat, jotka ovat tarpeen sen tarkistamiseksi, että yhteisön omat varat siirretään lainmukaisesti. Kuten julkisasiamies on huomauttanut ratkaisuehdotuksensa 168 kohdassa, tällainen velvollisuus ei kuitenkaan estä sitä, että jäsenvaltiot voivat tapauskohtaisesti ja poikkeuksellisesti EY 296 artiklan perusteella antaa tietoja vain asiakirjan tietyistä osista tai kieltäytyä antamasta tietoja ollenkaan.

54 Edellä esitettyjen näkökohtien perusteella on todettava, ettei Italian tasavalta ole osoittanut, että EY 296 artiklan soveltamiseksi tarvittavat edellytykset olisivat täyttyneet.

55 Edellä esitetyt näkökohdat, jotka liittyvät siihen, ettei EY 296 artiklaa voida soveltaa puolustusmateriaalin tuontiin, pätevät sitä suuremmallakin syyllä sekä siviili- että sotilaskäyttöön tarkoitetun kaksikäyttömateriaalin tuonnin osalta, ja näin on riippumatta siitä, onko viimeksi mainittu materiaali tuotu maahan käytettäväksi yksinomaan sotilaallisiin tarkoituksiin vai ei.

56 Italian tasavalta on vaatinut, että tämän tuomion vaikutukset rajataan siten, että tuomioistuin katsoo, että velvollisuutta maksaa ne omat varat, jotka ovat jääneet maksamatta tässä asiassa kyseessä olevan tullittomuuden vuoksi, ei ole ainakaan 31.1.2002 päivätyn täydentävän virallisen huomautuksen saantia edeltävän ajanjakson

osalta, ja tältä osin on todettava, että vaatimusta on perusteltu sellaisella luottamuksensuojalla, joka kyseiselle jäsenvaltiolle olisi syntynyt komission pitkäaikaisen passiivisuuden ja asetuksen N:o 150/2003 antamisen perusteella.

57 Tältä osin on muistettava, että unionin tuomioistuin voi vain poikkeustapauksissa, yhteisön oikeusjärjestykseen erottamattomasti kuuluvaa yleistä oikeusvarmuuden periaatetta soveltaen, rajoittaa kaikkien asianomaisten henkilöiden mahdollisuutta vedota sen tulkitsemaan oikeussääntöön vilpittömässä mielessä perustettujen oikeussuhteiden pätevyyden kyseenalaistamiseksi (ks. mm. asia C-104/98, Buchner ym., tuomio 23.5.2000, Kok., s. I-3625, 39 kohta).

58 Tällainen ratkaisu on nimittäin tehty vain hyvin tarkoin rajatuissa tilanteissa, kun on uhannut vakavien taloudellisten seurausten vaara, joka on johtunut erityisesti vilpittömässä mielessä perustettujen sellaisten oikeussuhteiden suuresta määrästä, joissa on nojauduttu pätevästi voimassa olevana pidettyyn säännöstöön, ja kun on ollut ilmeistä, että objektiivisesti perusteltu ja huomattava epävarmuus yhteisön oikeussääntöjen sisällöstä on saanut yksityishenkilöt ja kansalliset viranomaiset toimimaan yhteisön oikeussääntöjen vastaisella tavalla, jolloin epävarmuutta on mahdollisesti lisännyt myös muiden jäsenvaltioiden ja komission menettely (asia C-359/97, komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta, tuomio 12.9.2000, Kok., s. I-6355, 91 kohta).

59 Vaikka oletettaisiin, että EY 226 artiklan perusteella annetuilla tuomioilla on samat vaikutukset kuin EY 234 artiklan perusteella annetuilla tuomioilla ja että oikeusvarmuutta koskevien seikkojen johdosta kyseisten tuomioiden ajallisten vaikutusten rajoittaminen saattaisi näin ollen poikkeuksellisesti olla tarpeen (ks. asia C-178/05, komissio v. Kreikka, tuomio 7.6.2007, Kok., s. I-4185, 67 kohta; asia C-475/07, komissio v. Puola, tuomio 12.2.2009, 61 kohta ja asia C-559/07, komissio v. Kreikka, tuomio

26.3.2009, 78 kohta), on todettava, ettei komissio ole menettelyn missään vaiheessa luopunut periaatteellisesta kannastaan. Ilmoituksessaan, jonka komissio teki asetusta N:o 150/2003 koskevien neuvottelujen yhteydessä, se nimittäin ilmaisi vakaan halunsa olla luopumatta sellaisten tullien kantamisesta, jotka olisi pitänyt maksaa asetuksen voimaantuloa edeltäviltä ajanjaksoilta, ja se säilytti itsellään oikeuden ryhtyä tältä osin asianmukaisiin toimenpiteisiin.

60 Italian tasavallan vaatimus, joka koskee tämän tuomion ajallisten vaikutusten rajoittamista, on näin ollen hylättävä.

61 Edellä esitetystä seuraa, että Italian tasavalta ei ole noudattanut yhtäältä EY 26 artiklan, yhteisön tullikoodeksin 20 artiklan ja näin ollen yhteisön tullitariffin mukaisia velvoitteitaan, ja toisaalta asetuksen N:o 1552/89 2, 9 ja 10 artiklan ja 17 artiklan 1 kohdan ja asetuksen N:o 1150/2000 samojen artiklojen mukaisia velvoitteitaan, koska se on vapauttanut sekä siviili- että sotilaskäyttöön tarkoitetun materiaalin tuonnin tulleista ajanjaksona 1.1.1999–31.12.2002 ja koska se on kieltäytynyt laskemasta, toteamasta ja asettamasta komission käyttöön sellaisia omia varoja, jotka ovat jääneet kyseisen vapautuksen perusteella kantamatta, ja maksamasta sellaisia viivästyskorkoja, jotka se on velvollinen maksamaan sen takia, ettei kyseisiä omia varoja ole määräajassa asetettu Euroopan yhteisöjen komission käyttöön.

Oikeudenkäyntikulut

62 Työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska

komissio on vaatinut Italian tasavallan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja Italian tasavalta on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

63 Työjärjestyksen 69 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti Tanskan kuningaskunta, Helleenien tasavalta, Portugalin tasavalta ja Suomen tasavalta, jotka ovat olleet asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Italian tasavalta ei ole noudattanut yhtäältä EY 26 artiklan, yhteisön tullikoodeksista 12.10.1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2913/92 20 artiklan ja näin ollen yhteisön tullitariffin mukaisia velvoitteitaan ja toisaalta yhteisöjen omista varoista tehdyn päätöksen 88/376/ETY, Euratom soveltamisesta 29.5.1989 annetun neuvoston asetuksen (ETY, Euratom) N:o 1552/89, sellaisena kuin se on muutettuna 8.7.1996 annetulla neuvoston asetuksella (Euratom, EY) N:o 1355/96, 2, 9 ja 10 artiklan ja 17 artiklan 1 kohdan ja yhteisöjen omista varoista tehdyn päätöksen 94/728/EY, Euratom soveltamisesta 22.5.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1150/2000 samojen artiklojen mukaisia velvoitteitaan, koska se on vapauttanut sekä siviili- että sotilaskäyttöön tarkoitetun materiaalin tuonnin tulleista ajanjaksona 1.1.1999–31.12.2002 ja koska se on kieltäytynyt laskemasta, toteamasta ja asettamasta Euroopan yhteisöjen komission käyttöön sellaisia omia varoja, jotka ovat jääneet kyseisen vapautuksen perusteella kantamatta, ja maksamasta sellaisia viivästyskorkoja, jotka se on velvollinen maksamaan sen takia, ettei kyseisiä omia varoja ole määräajassa asetettu Euroopan yhteisöjen komission käyttöön.

2) Italian tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

3) Tanskan kuningaskunta, Helleenien tasavalta, Portugalin tasavalta ja Suomen tasavalta vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Allekirjoitukset